

KIROL EGOKITUAREN UDABERRIA

Aukerak loratzen doaz baina baliabideak behar dira aukera-berdintasuna ereiteko

 KIROLA / Nerea Goti

Kirolak irribarre guztiak behar ditu, baina bide luzea falta da benetako aukera-berdintasun horretara heltzeko. Baliabide ekonomikoak eta giza baliabideak behar dira desgaitasunei eta mendekotasun egoeran dauden pertsonen beharrei erantzuteko, eta apustua ondoko kiroldegitik hasten da.

Arku-tiraketa, atletismoa, arrauna edota badminton bezalako kirol diziplinak topa daitezke, besteak beste, kirol egokituen federazioetan. Duela ez hainbeste ezinezko zirudien hori posible egin dute eragile askoren ahaleginek, desgaitasuna duten pertsonen eta haien familien bultzada jarraituz, neurri handi batean. Esfortzu kolektibo horri esker, kirola praktikatzeko mugak ezabatzen hasi dira, baina bide luzea geratzen da, oso luzea,

benetako aukera-berdintasun egoera batera heltzeko. Erronka nagusia hor dago. Adimen-desgaitasuna, mugitzeko zailtasunak... Desgaitasunen munduan dauden egoera anitz horiek kirol praktikan erantzuna aurkitzean datza gakoa, eta aniztasun horri erantzutea borondate eta baliabide kontua da. Lehenik, mendekotasuna duten pertsonen artean oso autonomia maila desberdinak daudelako. Mendekotasun mailaren arabera, halaber, laguntzaileen beharra egon daiteke, egokitu-tako materialaren eta ekipa-

Azken hamarkadetan biderkatu egin dira kirol egokitua praktikatzeko aukerak. Gipuzkoako Kirol Egokituen Federazioan, adibidez, hainbat praktika bultzatzen dira. Irudietan, kirol partidak. Kirol Egokituen Gipuzkoako Federazioa

menduen premia bereziak... Kirol guztiak praktikatzeko baldintzak, bestalde, ez dira berdinak, baina aukera-berdintasuna bermatzeko, premia fisiko edota psikiko horietara egokitutako eskaintza bat ere bermatu behar da. Bistakoa da erronkaren neurriko baliabide ekonomikoak eta giza baliabideak beharko direla irisgarritasun maila bera ziurtatzeko, baina behar diren inbertsio ekonomikoen eskutik zaintzak, profesionaltasunak eta formazioak joan behar dutela azpimarratu dute eragileek. Egunerokoan ematen diren zailtasun horietara hurbiltzeak zenbait egoera argi ditzake. Bizkaian aurkitutako egoera bat, adibide gisa. Surf inklusiboa praktikatzen zuen lagun talde batek, harik eta programaren finantzazioa desagertu zen arte. Bilbao Surf Film Festival-en surf egokituari eskainitako espazio batean azaldu zen kirolari horien esperientzia. «Hemen gaude ikus gaitzaten, gure beharrak ikus daitezen eta edozertara

iritsi ahal izateko laguntza hori erreibindikatzeko, gu ere gizartea garelako eta ez delako bidezkoa gizartearen zati bat surfa bezalako kirol bat praktikatzetik baztertzea. Frogatu dugu egia dela [surfa] kirol inklusiboa dela», adierazi zuen parte hartzaileetako batek. Azaldu zuten, behar dituzten ekipamenduak falta dira: aldagelak, hondartzak irisgarriagoak egiteko konponbideak... eta kirola egiteko tresna egokituak. Material horrek izugarri igotzen du praktika-ren kostua, ezinezkoa egin arte laguntzarik ez dagoenean. Taldeko beste kide batek adierazi zuenez, «ez da bakarrik eskola kostatzen zaiguna: hondartzara heltzea ere kostatzen zaigu». **INKLUSIOAREN ARGAZKI PREZIATUA** Kirol egokituen egoeraren begirada orokor bat bilatu du GAUR8k Gipuzkoako Kirol Egokituen Federazioan (GKF), Bizkaiko esperientzia horri erreparatuta eta, oro har, kirol egokituak bizi duen unea testatzeko. Alicia Figuerola de la

Paz federazioko zuzendari teknikoaren hitzetan, aldaketa-aro batean dago kirol egokitu-tua, aukera askorekin eta arriskuekin benetako helburutik desbideratuz gero. Kirol munduan irisgarritasuna bermatzea dago zerumugan. «Kirolak irribarre guztiak behar ditu», du lelo Gipuzkoako federazioak.

«Azken bost urte hauetan boom moduko bat egon dela dirudi; oso ondo dago, kirola egiteko aukerak sor daitezke-lako, eta horixe axola zaigu guri, kirola egiteko eskubidea. Baina arrisku bat egon daiteke. Izan ere, hain modan dagoenez, kirol egokitutzat hartzen da dena eta desgaitasuna duten pertsonen argazkia oso gozoa da», azaldu dio GAUR8ri. Kirol egokitua ikurra izatetik errealitatea izatera dagoen aldean jarri du Figuerola de la Pazek azpimarra.

Hainbat errealiteri buruzko informazio eta ezagutza falta dago, bere iritziz: «Desgaitasunaren inguruan, alde batetik, eta mendekotasunak suposatzen duenaren inguruan, bestetik; desgaitasun bat duen pertsonak autonomia maila handia izan dezake, baina mendekotasuna duenak beste beharrian batzuk ditu, guztiz ezberdinak izan daitezkeenak».

Ohartarazi du, halaber, zaurgarritasun egoeran daudenentzako proiektuak benetan pertsona horiengana heltzen direla ziurtatu behar dela, haien bizi kalitatea hobetzen dutela, «inor atzean utzi gabe».

Politikari eta teknikarientzako deia da bereziki, «formatzeko eta informatzeko, bereizten ikasteko, eta zer behar dauden jakiteko». Erantsi duenez, urratsak egin baino lehen on-

Aurrerapen teknologikoek bizimodua irauli dute, baina ezin dituzte pertsonak ordezkatu. «Pertsonen arduratzen diren pertsonen lanpostuak» aldarrikatu dituzte

Nafarroan, oinarrizko gizarte eta osasun zerbitzuen laguntzarekin, desgaitasun fisikoa duten pertsonak kirolera erakartzea da erronka nagusietako bat

do legoke kirol egokituaren munduko pertsonei zuzenean galdetzea.

Kirol egokituaren inguruko begirada orokor hori eskatuta, Miguel Rodriguez Trias Nafarroako Kirol Egokituen Federazioko presidenteak berreskurapen une bat ikusten du pandemiaren ostean. «Pandi-miaren garaian lizentzien zifra okerrenak egon ziren, oso baxuak, baina pandemia aurreko jarduera berreskuratzen ari gara, 2019ko egoerara hurbiltzen, eta erronka berriak zehazten ari gara».

«IGERI EGITEN JARRAITU AHAL DUZU»

Desgaitasuna duten pertsonen taldeak eta norbanakoak berezko federazioaren parte izatera igarotzeko joera orokorra nabarmendu du Rodriguezek. «Neguko kirolen kasuan, adibidez, eta horren barruan dagoen egokitutako eskiarenean, epe laburrean eskiko federaziora pasatuko da. Esan dezakegu “gainetik” kenduko dugula, baina adi egongo gara eta horren sustapena bultzatuko dugu betiere».

Rodriguezek gehitu duenez, zenbait kirol egitea konplexua izan daiteke, behar dituzten baliabideengatik, eta hor instituzioen laguntza funtsezkoa da, baina giza baliabideen kasuan, boluntarioak dira ardatz nagusia Nafarroako Federazioan. «Gai konplexua da, bai-

Haurrek lehiazeko aukera izan dezaten espazioak sortzea da helburua. GKEF

na ez da federazioan daukagun arazo nagusia. Nahiko ondo moldatzen gara: pertsona batek korrika egiteko laguntza behar badu edo itsuentzako tandem batean pilotua behar bada, adibidez, beti dago lagun dezakeen jendea».

Finantzaketari dagokionez, hain zuzen, gastu orokorretarako laguntzan izandako jaitsierari aurre egitea da erronketako bat Nafarroan. «Nahiko egoera onean gaude, baina defizitak sortzen dizkiguten jarduerak daude; Nafarroako Gobernua-ren gastu orokorretarako laguntza jaitsiko da, eta horri aurre egin beharko diogu ekonomikoki».

Nafarroako Federazioan erronka nagusia, hala ere, desgaitasun fisikoa duten pertsonak kirolera erakartzea da. Rodriguezek azaldu duenez, arlo horretan, Maria Txibiteren Exekutiboarekin eta Miguel Indurain Fundazioarekin ari

dira gaia lantzen. «Desgaitasun fisikoa dutenen artean, geroa sortutako urritasunak dituzten pertsonak dira gehienak; istripuen ondorioz, esaterako. Baliteke horietako batzuek istripuaren aurretik kirol bat egin izana eta horrela ez bada ere, pertsona horiei mezu argi bat helarazi behar zaie hau esanez: ‘Igeri egitea edo eskiatzea gustuko bazenuen, igeri egiten edo eskiatzen jarraitu ahal duzu’».

Kirol egokituaren sustapen hori oinarrizko gizarte zerbitzuen eta Nafarroako Osasun Institutuaren bidez kudeatzeko aukera dagoela uste dute, informazioa helarazteko, parte hartzea sustatzeko...

LAGUNTZA DOLU PROZESUETAN

«Ezagunak dira kirola egiteak osasunerako dituen onurak, baina desgaitasuna sortu zaien pertsonen kasuan, kon-tuan hartzekoa da errehabili-

tazio fisiko eta psikologikora-ko duten ahalmena, baita bizi-tza berrira egokitzeko proze-suan ere». Zehaztu duenez, elkartean egin behar dute informazioa zabaltzeko ahale-gin hori, baina baita osasun eta gizarte langileekin ere, desgaitasuna sortu zaion per-tsonarekin aukera hori lan-tzeari begira: «Desgaitasu-nean, batzuetan, igaro behar den dolu prozesua dago, eta kirolak bat egin dezake horre-kin guztiarekin; dolu prozesu hori gainditzen lagun dezake, alegia».

Lehiaketatik harago, kirola egiteko orduan inguruan dau-den aukerei erreparatu beha-rra planteatu du Figueroa de la Pazek, hainbat pertsonak bi-dean aurkitzen dituzten zailta-sunez jabetzeko. «Pentsa eza-zu nola dagoen gertuen duzun kiroldegia», gogoratu du. «Desgaitasuna dutenen artean badaude autonomoak diren pertsonak eta mendeko dire-nak. Zer nolako arreta jasoko du pertsona horrek igerile-kuan sartu nahi badu? Zer ba-liabide ditu kiroldegi horrek pertsona horri behar duen arreta emateko?», gehitu du. Aldagelak erabiltzeko orduan, era berean, behar zehatz ba-tzuetara egokituta egon beharko lirateke, arropa alda-tzeko orduan edo komuna era-biltzen laguntzeko. «Hori guz-tia oso serio hartu behar da. Non daude udal begirada du-ten politikak kirol jarduera bat praktikatu nahi duten eta des-gaitasuna duten pertsonen-tzat?».

Aukera-berdintasuneko agertoki horretara heltzeko aurrerapen teknologikoek ze-regin garrantzitsua jokatu du-te, zalantzarik gabe, baina tek-nologiak ezin du pertsonak ematen duten arreta ordezkari

tu, ohartarazi du teknikari gi-puzkoarrak.

Teknologiak nabarmen ho-betu du bizi kalitatea, dioenez. «Gauza asko irauli ditu, baina askotan pertsonen kontrata-zioa saihesteko erabiltzen da, eta pertsonen arduratzen di-ren pertsonen lanpostuak behar ditugu guk. Eta bitxia bada ere, beti gauza bera ger-tatzen da: sektorearen gehien-goia emakumeak dira».

Oro har, gauza askotan au-rreratu da azken 20 urteetan. Bide horretan, Gipuzkoako Fo-ru Aldundiak urrats handiak egin ditu kirol egokituaren ar-loan, Figueroa de la Pazek na-barmendu duenez, baina ho-betzeko tarte handia dago, bere hitzetan: «Mendekotasu-naren ingurukoa inbertsioa da, ez gastua». Eta proiektzio handia du gizartean, «jendea-ren eta haren familiaren bizi kalitatea hobetzen baitu».

EZBERDINARI EZ ZAIO KASU EGITEN

Desgaitasunak gizartean duen inpaktua azpimarratu du tek-nikari gipuzkoarrak. Zehaztu duenez, «Gipuzkoan bizi garen 717.000 bat lagunetatik 63.000k desgaitasun bat dute baloratuta; horien artean, mendekotasuna duen jende asko dago eta horrek askoz in-paktu handiagoa du familian». Mendekotasunak eragindako familia horiek guztiak eta, gai-

Irudian, Boccia 2022-2023 Nafarroako txapelketako hirugarren jardunaldia. Nafarroako Kirol Egokituen Federazioa

nera, buruko osasunaren bila-kaera eta nahasmendu eta gai-tzetan izaten ari den igoera kontuan hartuz, gizartean oso inpaktu zabal bat duen erreali-tate baten aurrean gaudela dio. Hala ere, «ezberdinari ez zaio kasu egiten; berdin dio desgai-tasunagatik, pobreziaagatik edo zaurgarritasun egoeran ego-teagatik den ezberdina. Ez da posible udalerrri aberatsetan ekitate printzipiorik ez izatea», planteatu du Gipuzkoako Fede-razioko ordezkariak.

Desgaitasuna duen eta kiro-la egin nahi duen pertsona ba-tek izan ditzakeen espektati-bez galdetuta, gomendio zehatz bat egin du Figueroa de la Pazek: «Informazioa bila-tzea da lehenengoa». Horri be-gira, Gipuzkoako Kirol Egoki-tuen Federazioan orientazio zerbitzu bat dute, eta kasu ho-rietan inguruan dauden auke-rak aztertzea da lehen urratsa, azpimarratu duenez.

Mendekotasunaren ingurukoa «inbertsioa» dela dio Alicia Figueroa de la Pazek, eta beharrianetara heltzeko formatu eta informatzeko beharra aipatu du

Desgaitasunak gizartean duen inpaktu handia nabarmendu dute federazioek, baita kirolak pertsonentzat eta familien bizi kalitatean duen eragina ere

Eskola munduari begiratuta, aurrerapen asko egon da in-klusioari dagokionez, baina ikastetxeetatik kanpo «ez du-gu mendekotasunaz ezer jakin nahi izaten», hausnartu du gi-puzkoarrak aurrean dagoen beste erronka bat aipatuta.

Eskola munduarekin lotuta, hein handi batean, kirol egoki-tuen gida argitaratu du Gipuz-koako Federazioak erakundeen laguntzarekin, beharrezko ikusten zutelako formatzea eta jarduera fisiko inklusiboaren analisi argigarri bat eskaintzea.

FOKUA, ARIKETA FISIKOAN

Eskola kirola aipatuta, Estatu espainiarrean laster inda-rrean sartuko den legea aipa-tu du Figueroa de la Pazek, «aurreko legean ez bezala, fo-kua askoz era nabarmena-goan jarriko delako ariketa fi-sikoan, lehiaketan jarri orde-z». Izan ere, «gauza asko iraultzera dator maila asko-tan, batez ere berdintasuna-ren eta aniztasunaren ikuspe-gitik. Ez da panazea, baina erabateko aldaketa plante-atzen du». Hala ere, faltan bo-tatzen ditu «lege horiek ku-deatzeko planak».

Gipuzkoako Foru Aldundia kirola inklusiboagoa eta hezi-tzaileagoa izan dadin egiten ari den ahalegina azpimarra-tuta, mundu horretan forma-zioa behar dela uste du zuzen-dari teknikoak, baita giza baliabideak ere. Federazioan bertan eskola kirol egokituan lan egiten ari dela nabarmen-du du, tratu indibidualizatua emanaz. Herrialdeko zazpi es-kualdetan berariazko espa-zioetan ari dira lanean, «inor kanpoan gera ez dadin».

Adierazi duenez, une ona da, jende askok gauzak egin nahi dituelako eta hori ondo dago, baina baliabideak mugatuak

dira. Lehiaketa arlo deigarria da, baina lehenengoa da desgaitasuna duen haur bati lehian aritzeko aukera bermatzea. Askatasun hori izatea eta ibilbide bat jarraitu ahal izatea oso garrantzitsua da. Hori lan handi bat egiten ari diren klub bidez egiten da, baina arreta behar dute aldagelan... Kirola praktikatzeko hasteka urrats bat da, eta lehiatzeko aukera izatea, beste bat, eta horretarako hainbat beka daude; teknifikazioak, kasu. «Teknifikazio proiektu zehatz bat daukagu guk, bekarik ez dutenei laguntzeko. Zaila da, desgaitasunaren mundua anitza delako. Eta horrez gain, estimulazio goiztiarra dago, adinekoentzako programak eta behar eta kirol helburu ezberdinak», zehaztu du gipuzkoarrak. Azpimarratu duenez, eskola eta talde askoren lan konprometitua dago kirol egokituaren.

Nafarroan, hainbat lan ildo dituzte kirolera sartzeko lehen urrats horietan laguntzeko; hainbat kirolekin ari zireko eta adin ezberdinetara zuzenduta, hain zuzen. Errendimenduko saioak daude, baita integratzaile bideratutako programak ere. Horietako asko kirol federazioek eurek bultzatzen dituzte. Miguel Rodríguezek ohartarazi duenez, benetako inklusioa desgaitasuna duten pertsonak eta halakorik ez dutenak elkarrekin aritzeko aukera izatea da. «Federazio batek kirol inklusiborako programa egiten badu, adibidez, eta adimen-degaitasuna dutenak aparte badaude, hori ez da inklusioa izango; gauza da saiatzeko kirolariak batera aritu ahal izan daitezen», planteatu du Nafarroako Federazioko presidentek.

Surfaren inguruko filmen jaialdian surf egokituari eskainitako espazioa, irudian. LABORAL KUTXA BILBAO SURF FILM FESTIVAL

OLATU GAINEN AHALDUNTZE-TESTIGANTZAK ETA ERAKUNDEENTZAKO LAGUNTZA ESKAERA

Surf inklusiboari eman dio hitza azken edizioan Bilbo eta Getxo artean egindako “Laboral Kutxa Bilbao Surf Film Festival”-ek, hainbat proiektu eta kirolarien testigantzak bildu zituen mahai inguru batean. Hizlarien artean, aurpegi ezagunak: Aitor Frantsesena ‘Gallo’, Paloma Oñate, Joseba Mercader eta Xabier Aiestaran. Eta haien ondoan, surfa egiten duten kirolariak, erakundeei eta enpresa babesleei zuzendutako mezu argi batekin: «Behar desberdinak ditugu, eta ez da bidezkoa horregatik uretara gainerakoak bezala sartu ezin izatea». Izurdeak taldeko kideek bizi duten egoera azaldu zuten. Surfera hurbiltzeko aukera izan zuten beka programa baten atzekapean. Kontatu zuten, «gogo» loratzen ikusi zuten; praktikak ekarri zien laguntasun sententziaz hitz egin zuten. «Surfa egiten hasi ginen eta ikusi genuen gustatzen zitzaigula», komentatu zuen hizlarietako batek; berari suposatzen zion erlaxazioa aipatu zuen beste batek. Surfa osasuna zela ikusi zutela gaineratu zuen hirugarren batek.

Surfa praktikatzeko ahalbidetzen zuen proiektuaren finantzaketa bukatu egin zen, ordea, eta harekin batera, praktikatzeko aukera ere desagertu da jende askorentzat. «Jarraitu dezakegu surfa egiten, baina eragozpena da fundazio bat arduratzen zela eskolez, eta era horretara, alabak eta gainerako neska-mutilek eskolak zituzten», azaldu dio GAUR8ri Sonia Taboada Izurdeak taldeko kideak. Era indibidualean praktikatzeko, inongo laguntzarik gabe, izugarri igotzen ditu kostuak; ohiko eskola batek daukan kostuaren bikoitza edo hirukoitza izan daiteke, dioenez. Flotagarritasuna duten jantziak, zabalera bereziko taulak edo bestelako egokitzapen teknikoak dituzten materialak... behar izaten dituzte edota begirale bat ondoan. Eskola batzuek jantzi eta taula bereziak izaten dituzte, baina beste batzuek ez dute halakorik izaten, dioenez, eta desgaitasunaren barruan egon daitezkeen behar ezberdinak nabarmendu ditu. Sonia Taboadak zehaztu duenez, taldean zeuden hamazazpi lagunetatik bizpahiruk baino ez dute surfa egiten

jarraitzeko aukera izan. Eta ez dira bakarrik baliabideak; hondartzen erabilera ere hartu behar da kontuan, surfa egiteko baimenak... «Bizkaiko hondartzei dagokienez, neguan dituzten berezitasunengatik, gure haur gehienek ezin dute joan, eta hondartza horretan bertan zut hartu duzun eskolak lan egiteko baimenik ez badu, oso konplikatu da dena». Nabarmendu du material egokituaren finantzatzeko beharra dagoela, eta behar hori helarazi nahi dietela instituzioei, eskuragarriago egiteko: «Ezer gutxirako balio du ez dakit zenbat psikologo eta terapeutarekin ikerlan bat egiteak gero horrek lurra hartzen ez badu, erabiltzaileek zailtasun hauek guztiak aurkitzen badituzte, materialik ez badago, formaziorik ez duten pertsonak badaude... Futbolean, adibidez, zailtasun gutxiago egon daitezke, kirol irisgarriagoa izan daiteke, begirale baten beharrik behar ez duena agian; surfean, aldiz, konplexuagoa da dena, baina aldi berean, Bizkaiko kostaldea surfaren erreferente gisa saldu nahi bada...».